ความแตกต่างของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองไทยในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

Difference of traditional and wisdom of Thai native chicken farmers in Phitsanulok province

ปุณเรศวร์ รัตนประดิษฐ์[1*], สุภาวดี แหยมคง[1], ณรกมล เลาห์รอดพันธ์[1], ประภาศิริ ใจผ่อง[1], รังสรรค์ เจริญสุข[2], สนธยา นุ่มท้วม[2], ทศพร อินเจริญ[2], ฉวรรณพร จิรารัตน์[3] และ อุษณีย์ภรณ์ สร้อยเพ็ชร[3]

Punnares Rattanapradit[1*], Suphawadee Yaemkong[1], Norakamol Laorodphan[1], Prapasiri Jaipong[1], Rangsun Charoensuk[2], Sonthaya Numthuam[2], Tossaporn Incharoen[2], Nawannaporn Chirarat[3] and Usaneeporn Soipeth[3]

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองไทยในอำเภอนครไทย (NT) และอำเภอบางกระทุ่ม (BK) จังหวัดพิษณุโลก ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากร 400 ครัวเรือน โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์ทางสถิติด้วยวิธีไคสแควร์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ ผลการวิจัยด้านวิถีชีวิต พบว่า เกษตรกรในอำเภอนครไทยมีอาชีพหลักในการทำการเกษตรสูงกว่าอำเภอบางกระทุ่ม (69.07 และ 61.78%, P<0.05) และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่นานกว่า แต่มีรายได้จากไก่พื้นเมืองต่ำกว่า (P<0.05) โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ของทั้ง 2 อำเภอ มีการเลี้ยงแบบผสมผสาน (54.35% และ 73.85%) ด้านภูมิปัญญา พบว่า เกษตรกรในอำเภอนครไทยมีการใช้สมุนไพรต่ำกว่าอำเภอบางกระทุ่ม (43.78 และ 62.76%, P<0.05) ขณะที่เกษตรกรในอำเภอบางกระทุ่มมีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายและเพื่อเกมกีฬา (ไก่ชน) สูงกว่าอำเภอนครไทย (P<0.05) แต่มี

---

[1] สาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

[1] Animal Science Program, Faculty of Food and Agricultural Technology, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok 65000

[2] ภาควิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก 65000

[2] Department of Agricultural Sciences, Faculty of Agriculture Natural Resources and Environment, Naresuan University, Phitsanulok 65000

[3] สาขาสัตวศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาพิษณุโลก พิษณุโลก 65000

[3] Animal Science Division, Faculty of Science and Agricultural Technology, Rajamangala University of Technology Lanna, Phitsanulok 65000

* Corresponding author: p.rattanapradit@psru.ac.th

วัตถุประสงค์เพื่อใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อต่ำกว่าเกษตรกรในอำเภอนครไทย (4.10 และ 29.41%, P<0.05) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองไทยมีความแตกต่างกันตามพื้นที่ตั้งทางภูมิศาสตร์
คำสำคัญ: วิถีชีวิต, ภูมิปัญญา, ไก่พื้นเมืองไทย, จังหวัดพิษณุโลก

ABSTRACT: The objective of this study was to investigate the difference of traditional and local wisdom of Thai native chickens rearing in Phitsanulok province. The 400 purposive samples were farmers in Nakhon Thai (NT) and Bang Krathum (BK) district. Questionnaire and in-depth interview forms were used for data collection. Data were analyzed using Chi-square test to examine the association. The findings revealed that, for traditional, main career of most NT farmers were agriculture, which was higher than BK farmers (69.07% vs 61.78%, P<0.05). NT farmers also had more chicken rearing experience but had less earnings from chicken than farmers in BK (P<0.05). The integrated rearing system was the most favored for farmers in NT and BT (54.35% and 73.85%). In term of local wisdom, the herbal usage of NT farmers was lower than BK farmers (43.78 vs 62.76%, P<0.05). Farmers in BK raised native chicken for sell and play sport (fighting cock), which were higher than farmers in NT (P<0.05). However, using chicken for rituals and beliefs of farmers in BK were lower than in NT (4.10 vs 29.41%, P<0.05). In conclusion, traditional and local wisdom of Thai native chicken farmers were different according to geographical areas.
Keywords: Traditional, wisdom, Thai native chickens, Phitsanulok province

บทนำ

ไก่พื้นเมืองและมนุษย์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมานาน มนุษย์นำไก่มาเป็นสัตว์เลี้ยงและดำรงชีวิตโดยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไก่พึ่งพาอาศัยการเลี้ยงดูและป้องกันอันตรายจากมนุษย์ ขณะที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากไข่ไก่และเนื้อไก่เพื่อเป็นอาหาร วิวัฒนาการของไก่จึงเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ความหลากหลายของวิวัฒนาการความเป็นมาของไก่และความสัมพันธ์กับมนุษย์จึงเป็นที่น่าสนใจ โดยโครงการวิจัยพหุสัมพันธ์คนกับไก่ อันเป็นโครงการในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีขึ้นในปี พ.ศ. 2546 มีการดำเนินงานวิจัยแบบ สหสาขาวิชาทั้งในด้านชีววิทยาและนิเวศวิทยา มนุษยศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างคนกับไก่อย่างรอบด้าน (จรัญ และผกาพรรณ, 2550; Princess Maha Chakri Sirindhorn and Prince Akishino nomiya Fumihito, 2009) นอกจากนี้ ไก่พื้นเมืองยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย เช่น การใช้ประโยชน์ในพิธีกรรมและความเชื่อของชนเผ่าต่างๆ (ผ่องศรี, 2555) ขณะที่ ธเนศร์ (2544) ได้ทำการศึกษาไก่ชนกับวิถีชีวิตไทย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าการเลี้ยงไก่ชนของชาวบ้านใช้ภูมิปัญญามากมายในทุกขั้นตอน นับตั้งแต่ การคัดเลือกพันธุ์ การเพาะพันธุ์ การบำรุงเลี้ยง การเปรียบไก่

และการรักษาการบาดเจ็บหลังชนไก่ หรือเมื่อไก่ป่วยก็จะรักษาโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทั้งนี้ บุญญฤทธิ์ และสัจจา (2557) พบว่า ภูมิปัญญาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมีด้วยกัน 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสายพันธุ์ 2. ด้านอาหาร 3. ด้านการดูแลสุขภาพ 4. ด้านการจัดการเลี้ยง 5. ด้านความเชื่อ/พิธีกรรม และ 6. ด้านการฝึกฝนเพื่อเกมกีฬาไก่ชน

สำหรับจังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลายตั้งแต่ที่ราบลุ่มไปจนถึงที่ราบสูง มีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่แตกต่างกันไปกระจายอยู่ทั่วไปตามชนบทหมู่บ้านต่าง ๆ มีความหลากหลายทางชีววิทยาของไก่พื้นเมือง ทั้งในด้านพันธุกรรมและสายพันธุ์ รวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง อันจะนำมาสู่พื้นฐานองค์ความรู้ด้านต่างๆ สำหรับพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัดพิษณุโลก ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองไทยในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางที่สำคัญในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งวิถีชีวิตและภูมิปัญญาดั้งเดิมของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไทยตามความแตกต่างของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ อันจะนำไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากไก่พื้นเมืองอีกด้วย

วิธีการศึกษา

ประชากร จำนวนตัวอย่าง และวิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เป็นเครื่องมือ ดำเนินการศึกษาภาคสนาม (field studies) และลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยสุ่มตัวอย่างประชากรแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง 400 ครัวเรือน จาก 49,609 ครัวเรือน (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก, 2557) ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอนครไทย และอำเภอบางกระทุ่ม จำนวน 199 และ 201 ครัวเรือน ตามลำดับ ตามวิธีของ Yamane (1967) ข้อมูลวิถีชีวิตของเกษตรกร ได้แก่ อาชีพหลัก (รับราชการ รัฐวิสาหกิจ เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว รับจ้าง และว่างงาน) รายได้หลัก (ไม่มีรายได้, รายได้ 1 – 50,000 บาท 50,001 – 100,000 บาท 100,001 – 150,000 บาท 150,001 – 200,000 บาท และ มากกว่า 200,000 บาท ขึ้นไป) รายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมือง (รายได้ 1 – 5,000 บาท 5,001 – 10,000 บาท 10,001 – 20,000 บาท 20,001 – 50,000 บาท และ มากกว่า 50,000 บาท ขึ้นไป) ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (0 – 10 ปี 11 – 20 ปี 21 – 30 ปี 31 – 40 ปี และ นานกว่า 40 ปี ขึ้นไป) รูปแบบการเลี้ยง (ขัง ปล่อย และกึ่งขังกึ่งปล่อย) และการรักษาโรค (ไม่มีการรักษาโรค และมีการรักษาโรค) ขณะที่ภูมิปัญญาในการเลี้ยงไก่ ได้แก่ การใช้สมุนไพร (ใช้สมุนไพร และไม่ใช้สมุนไพร) และวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (จำหน่าย บริโภค เกมกีฬา ประกวด และพิธีกรรมความเชื่อ)

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลหาความแตกต่างของวิถีชีวิต ได้แก่ อาชีพหลัก รายได้หลัก รายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมือง ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง รูปแบบการเลี้ยง และการรักษาโรค และภูมิปัญญาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไทย ได้แก่ การใช้สมุนไพร และวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในแต่ละพื้นที่ตั้ง ได้แก่ อำเภอนครไทย และอำเภอบางกระทุ่ม ด้วยวิธี Chi-square test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยชุดคำสั่ง GLM procedure ในโปรแกรมสำเร็จรูป SAS (SAS, 2004)

ผลการศึกษาและวิจารณ์

วิถีชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง ได้แก่ อาชีพ รายได้หลัก รายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมือง ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง รูปแบบการเลี้ยง และการรักษาโรคของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ตั้งในอำเภอนครไทยและอำเภอบางกระทุ่ม ($P<0.05$; Table 1) หรืออาจกล่าวได้ว่าพื้นที่ตั้งในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทั้ง 2 อำเภอ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน โดยพบว่าเกษตรกรในอำเภอนครไทยและบางกระทุ่มมีอาชีพหลักในการทำการเกษตรมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว ว่างงาน รัฐวิสาหกิจ และรับราชการ ตามลำดับ แต่พบว่าเกษตรกรในอำเภอนครไทยมีอาชีพหลักในการทำการเกษตรสูงกว่าอำเภอบางกระทุ่ม (69.07 และ 61.87%, $P<0.05$) ขณะที่รายได้หลักของเกษตรกรของอำเภอนครไทยและบางกระทุ่มมากที่สุดอยู่ในช่วง 50,001 – 100,000 บาท (34.52% และ 32.31%) ส่วนรายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในอำเภอนครไทยและบางกระทุ่มมากที่สุดอยู่ในช่วง รายได้ 0 – 5,000 บาท (82.04% และ 45.61%) และเกษตรกรส่วนใหญ่ของอำเภอนครไทยและบางกระทุ่มมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอยู่ในช่วง 0 – 10 ปี (37.44% และ 52.85%) โดยพบว่าเกษตรกรในอำเภอนครไทยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่นานกว่า แต่มีรายได้จากไก่พื้นเมืองต่ำกว่า อาจเนื่องมาจากเกษตรกรอำเภอบางกระทุ่มมีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไก่จำหน่ายและเพื่อเกมกีฬา (ไก่ชน) มากกว่าอำเภอนครไทย (Table 2) นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ของทั้ง 2 อำเภอ มีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย (54.35% และ 73.85%) และส่วนใหญ่มีการรักษาโรค (57.14% และ 79.57%) ตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ พนม (2544) ที่รายงานว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่ (81.40%) มีประสบการณ์อยู่ในช่วง 5 – 10 ปี และสุภาวดี (2557) พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง (91.00%) มีประสบการณ์เฉลี่ย เท่ากับ 9.58 ± 7.06 ปี นอกจากนี้ พนม (2544) และ ศิวาพร (2549) รายงานว่า รายได้หลักของเกษตรกรส่วนใหญ่มาจากการเกษตร (81.40%) อยู่ในช่วง 10,001 – 30,000 บาท และมีอาชีพรองลงมา ได้แก่ การเลี้ยงไก่ (85.00%) อาจเนื่องมาจากรายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมืองหรือไก่ชนนั้นมีรายได้ค่อนข้างสูง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงแบบปล่อย (81.40%)

Table 1 Difference of traditional of Thai native chicken farmers in Nakhon Thai and Bang Krathum districts.

Parameters		Nakhon Thai		Bang Krathum		P-value
		Number	Percentage	Number	Percentage	
Careers	Government officer	2	1.03	4	2.09	0.0145
	State enterprise officer	4	2.06	0	0.00	
	Agriculture	134	69.07	118	61.78	
	Self-employed	14	7.22	16	8.38	
	Freelance	27	13.92	46	24.08	
	Unemployed	13	6.70	7	3.66	
Incomes (Thai baht)	None	15	7.61	8	4.10	<0.0001
	1 – 50,000	45	22.84	7	3.59	
	50,001 – 100,000	68	34.52	63	32.31	
	100,001 – 150,000	41	20.81	60	30.77	
	150,001 – 200,000	9	4.57	19	9.74	
	> 200,000	19	9.64	38	19.49	
Earnings from chicken (Thai baht)	1 – 5,000	137	82.04	78	45.61	<0.0001
	5,001 – 10,000	16	9.58	58	33.92	
	10,001 – 20,000	7	4.19	16	9.36	
	20,001 – 50,000	2	1.20	9	5.26	
	> 50,000	5	2.99	10	5.85	
Experiences (years)	0 – 10	73	37.44	102	52.85	0.0179
	11 – 20	47	24.10	38	19.69	
	21 – 30	28	14.36	27	13.99	
	31 – 40	24	12.31	13	6.74	
	> 40	23	11.79	13	6.74	
Types of rearing system	Housing	17	9.24	4	2.05	<0.0001
	Coop	5	2.72	7	3.59	
	Free-range	62	33.70	40	20.51	
	Integrated	100	54.35	144	73.85	
Treatment	Not treat	63	42.86	84	57.14	<0.0001
	Treat	38	20.43	148	79.57	

เนื่องจากเป็นวิถีชีวิตการเลี้ยงแบบดั้งเดิมของคนไทย

ภูมิปัญญาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ภูมิปัญญาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้แก่ การใช้สมุนไพร และวัตถุประสงค์ในการเลี้ยง พบว่า มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ตั้งในอำเภอนครไทยและอำเภอบางกระทุ่ม ($P<0.001$; Table 2) หรืออาจกล่าวได้ว่าพื้นที่ตั้งในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองทั้ง 2 อำเภอมีภูมิปัญญาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองในอำเภอนครไทยส่วนใหญ่มีการใช้สมุนไพร (43.78%) และไม่มีการใช้สมุนไพร (56.22%) ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองในอำเภอบางกระทุ่มที่พบว่ามีการใช้สมุนไพร (62.76%) และไม่ใช้สมุนไพร (37.24%) ตามลำดับ โดยสมุนไพรที่นิยมใช้ 5 อันดับแรกของทั้ง 2 อำเภอ ได้แก่ บอระเพ็ด (26.45%) รองลงมา ได้แก่ ขมิ้น (13.62%) ตะไคร้ (13.15%) กล้วยน้ำว้า (8.45%) และไพล (8.29%) ตามลำดับ สำหรับวัตถุประสงค์ในการเลี้ยง เกษตรกรในอำเภอนครไทยมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อจำหน่ายมากที่สุด (39.22%) รองลงมาคือเพื่อการทำพิธีกรรมและความเชื่อ (29.41%) การบริโภค (20.92%) เกมกีฬา (8.50%) และการประกวด (1.96%) ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรในอำเภอบางกระทุ่มมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อจำหน่ายมากที่สุด (39.22%) รองลงมาคือเพื่อเกมกีฬา (28.21%) บริโภค (16.92%) พิธีกรรมและความเชื่อ (4.10%) และการประกวด (0.51%) ตามลำดับ

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรในอำเภอบางกระทุ่มนิยมเลี้ยงเพื่อเกมกีฬา(ไก่ชน) และนิยมใช้สมุนไพรในการบำรุงไก่มากกว่าอำเภอนครไทย สอดคล้องกับ บุญญฤทธิ์ และสัจจา (2557) ที่พบว่าการใช้สมุนไพรพบมากในกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองประเภทไก่ชน ส่วนการเลี้ยงเพื่อวัตถุประสงค์อื่นพบว่ามีความหลากหลายและใช้น้อยหรือใช้สมุนไพรเพียงไม่กี่ชนิดเท่านั้น นอกจากนี้ เกษตรกรของทั้ง 2 อำเภอมีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อจำหน่ายมากที่สุดเหมือนกัน เนื่องจากสามารถจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับเกษตรกร แต่ทั้งนี้พบว่าเกษตรกรในอำเภอบางกระทุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายไก่พื้นเมืองตั้งแต่ 10,001 บาท ขึ้นไป สูงกว่าอำเภอนครไทยถึง 54% (Table 1) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ารายได้ที่มากกว่าดังกล่าวมาจากการจำหน่ายไก่ชนซึ่งมีราคาต่อตัวแพงกว่าไก่พื้นเมืองทั่วไป ในขณะเดียวกัน พบว่าเกษตรกรในอำเภอนครไทยมีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อมากกว่าเกษตรกรในอำเภอบางกระทุ่ม (29.41 และ 4.10%) เนื่องจากเกษตรกรในอำเภอนครไทยส่วนมากเป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่มีความเชื่อตามท้องถิ่นมากกว่าคนพื้นราบ เช่น การแก้บนโดยผู้ทำพิธีกรรม หรือเจ้าของกิจการ มักแก้บนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยสิ่งของที่ตนบนบานไว้ จากการศึกษาพบว่าช่วง ขึ้นหนึ่งค่ำเดือนหนึ่ง (ปีใหม่ม้ง) ประมานเดือนธันวาคม ชาวม้งในอำเภอนครไทย จะมีพิธีเซ่นไหว้ไก่ในครอบครัวหลัก 1 ตัว (เครือญาติใหญ่) สำหรับครอบครัวที่แยกออกไป จะใช้ไก่ดำขนสีทองหรือแดง 1 ตัว ไหว้

บรรพบุรุษ ไก่สาว 2 ตัว ไหว้เรียกขวัญ และต้องเตรียมไก่ดำไว้สำหรับเครือญาติที่กลับมาเยี่ยมในแต่ละปีใหม่ชาวม้ง จึงมีความต้องการไก่ดำจำนวนมาก

Table 2 Difference of local wisdom of Thai native chicken farmers in Nakhon Thai and Bang Krathum districts.

Parameters		Nakhon Thai		Bang Krathum		P-value
		Number	Percentage	Number	Percentage	
Herbs usage	Use	88	43.78	123	62.76	0.0001
	Not use	113	56.22	73	37.24	
Purposes of rearing	Selling	60	39.22	98	50.26	<0.0001
	Eating	32	20.92	33	16.92	
	Fighting (sport)	13	8.50	55	28.21	
	Showing and contesting	3	1.96	1	0.51	
	Rituals and beliefs	45	29.41	8	4.10	

สรุป

วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองไทยมีความแตกต่างกันตามพื้นที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ โดยวิถีชีวิตของเกษตรกรในอำเภอนครไทยมีอาชีพหลักในการทำการเกษตรสูงกว่าและมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่นานกว่า อำเภอบางกระทุ่ม ขณะที่เกษตรกรในอำเภอบางกระทุ่มมีภูมิปัญญาในการใช้สมุนไพรและมีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายและเกมกีฬาสูงกว่า แต่มีภูมิปัญญาการใช้ไก่พื้นเมืองในพิธีกรรมและความเชื่อต่ำกว่าเกษตรกรในอำเภอนครไทย

คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) สำหรับทุนอุดหนุนการวิจัย HERP ปีงบประมาณ 2558 และขอขอบคุณคณะผู้วิจัยทุกท่านในโครงการวิจัยนี้ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง 3 หน่วยงาน ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาพิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง

จรัญ จันทลักขณา, และผกาพรรณ สกุลมั่น. 2550. ภูมิปัญญาชาวบ้านและสำนวนไทยจากไร่นา. เสริมมิตร; กรุงเทพฯ. 265 น.